

NĚMECKÁ PRÓZA PO ROCE 2000

NADĚŽDA HEINRICHOVÁ

OBSAH

- 1. Objasnění volby tématu
 - Setkání spisovatelů
 - Kvíz
- 2. Situace na německém knižním trhu
- 3. Rozdělení autorů
- 4. Tématická rozmanitost

TÉMA - IMPULZ

- Setkání českých na německých spisovatelů na Univerzitě Hradec Králové (04/2013)

- organizace: Katedra německého jazyka PdF UHK & Saská akademie umění / Sächsische Akademie der Künste in Dresden

- pódiové diskuse, workshopy, autorská čtení

Petr Borkovec, Kateřina Tučková, Jaromír Typlt, Bára Nesvadbová, překladatelka Věra Koubová, Eva Černošová, Dr. Krejzyberd

Ingo Schulze, Richard Pietraß, Volker Braun, Josef Haslinger, Jörg Bernig, Volker Braun, Elke Erb, Bernd Leistner

KVÍZ

- **Nobelova cena za literaturu – autoři z německé jazykové oblasti po roce 1945:**
- **Uved'ta významné knižní veletrhy v Německu:**
- **Významná knižní ocenění v Německu:**
- **Odhadněte počet nakladatelství v Německu:**
- **Celkový počet knižních titulů včetně prvních vydání – ročně:**
- **Německá próza – roční počet knižních titulů v prvním vydání:**
- **Překladaelé německé prózy do češtiny:**

NOSITELÉ NOBELOVY CENY ZA LITERATURU (NJO)

- **Nobelova cena za literaturu – autoři z německé jazykové oblasti (NJO) po roce 1945:**
 - **1946 Hermann Hesse (Švýcarsko/Německo)**
 - **1966 Nelly Sachs (Švédsko/Německo)**
 - **1972 Heinrich Böll**
 - **1999 Günter Grass**
 - **2004 Elfriede Jelinek (Rakousko)**
 - **2009 Herta Müller**

NĚMECKÝ KNIŽNÍ TRH

- *Burzovní spolek německých knihkupců (Börsenverein des Deutschen Buchhandels)* rekapituluje každoročně situaci na německém knižním trhu v ročence/zprávě *Kniha a knižní trh (Buch und Buchhandel)*.
- Rok – počet nakladatelství (klesající tendence)
 - 2010 – 2 200
 - 2011 – 2 243
 - 2012 – 2 209
 - 2013 – 2 170
 - 2014 – 1 790
 - 2015 – 1 745

KNIŽNÍ PRODUKCE PRVNÍCH VYDÁNÍ V 2015

- 18,5 % Beletristika / Umělecká literatura (dominuje próza)
- 13,9 % Německá literatura (včetně sekundární literatury)
- 11,9% Literatura pro děti a mládež
- 5,5% „Rádce“ (Ratgeber)
 - nejoblíbější téma „Jídlo & pití“ (27,4% - kuchařky) a zdravý životní styl

Následuje věcná literatura (umění, politika, ekonomie, cestování, lékařství, právo...)

	Celkový počet knižních titulů (včetně prvních vydání)	Celkový počet prvních vydání	Počet titulů německé prózy v prvním vydání
2010	95 838	84 351	11 286
2011	96 273	82 048	15 141
2012	91 000	79 860	14 838
2013	93 600	81 919	15 610
2014	87 134	73 863	14 111
2015	89 506	76 547	14 165

NĚMECKÝ KNIŽNÍ TRH

- **E-book** nabízí většina nakladatelství. Průměrná cena 7,08 € (2014).
 - E-book tvořil 2010 jen 0,5% obratu. V roce 2011 – 0,8 % obratu; 2012 již 2,4 %; poté 2013 následuje další zvýšení na 3,9% obratu, v roce 2014 dokonce 4,3% obratu.
 - Rok **2015 celých 4,5 % obratu** (bez školních a odborných knih).
- **Překlady** – německý knižní trh je otevřen překladům
 - V roce 2015 nadále dominují překlady z angličtiny, francouzštiny, japonštiny (komiksy), italštiny, švédštiny (kriminální romány). Překlady z arabštiny (15 místo) 30 titulů (z toho 20 beletristika).

NĚMECKÝ KNIŽNÍ TRH

- **Veletrhy & německé knižní ceny**

- Německý knižní veletrh ve Frankfurtu n. M. – Německá knižní cena (25 000 €)
- Lipský knižní veletrh – Cena Lipského knižního veletrhu (15 000 €)

- **Příklady dalších knižních cen**

- Cena Adalberta von Chamisso (15 000 €)
- Cena Georga Büchnera (50 000 €, uděluje Německá akademie – podzim, Darmstadt)
- Cena bratří Grimmů (10 000 €)

ROZDĚLENÍ AUTORŮ

- I. Generace klasiků – generace roku 1945
 - (autoři narozeni v druhé polovině dvacátých let)
- II. Generace roku 1968 (autoři narozeni po roce 1940)
- III. Generace roku 1990 (autoři narozeni v šedesátých letech)
- IV. Generace 2000 – Generace Golf, Generace dětí za železnou oponou
 - (autoři narozeni v sedmdesátých a osmdesátých letech)
- V. Autoři neněmeckého původu píšící německy

I. GENERACE KLASIKŮ

- Tato generace přinesla slovy Jiřího Peňáse na literární scénu hodnoty, které jsme znali z německé literatury dnes označované za klasickou. „To je vedle samozřejmých kvalit literárních a estetických i její nezastíraná role společenská a kritická, kterou známe právě z románů Grassových či Böllových, ale i Lenzových a Walserových a některých dalších. Tedy příslušníků *staré gardy*, která se po válce zasloužila o to, že bylo možné německou literaturu opět vnímat jako jeden z vrcholných produktů lidského ducha a světové kultury, na niž věřil i onen Goethe“ (Peňás, 2013).

I. GENERACE KLASIKŮ - AUTOŘI

- **Günter Grass** (1927 Gdaňsk-1915 Lübeck) – Nobelova cena za literaturu (1999)
 - **Jako rak** (2005, překlad Jiří Stromšík: *Im Krebsgang*, 2002)
 - **Při loupaní cibule** (2007, překlad Jiří Stromšík: *Beim Häuten der Zwiebel*, 2006)
 - **Příběhy z temné komory** (2011, překlad Jiří Stromšík: *Die Box*, 2008)
- **Hans Magnus Enzensberger** (*1929 Kaufbeuren)
 - **Eseje** (2008, překlad Jiří Stromšík: *Die Elixiere der Wissenschaft*, 2002)
 - **Matematický čert. Kniha pod polštář pro všechny, kteří mají strach z matematiky** (2006, překlad Jaroslav Nešetřil & Hermína Marxová: *Der Zahlenteufel*, 1999) **VĚK 12-15**

I. GENERACE KLASIKŮ - AUTOŘI

- **Siegfried Lenz** (1926 NDR – 2014 Hamburg)
 - *Schweigeminute* (2008, film 2016)
 - *Fundbüro* (2003)
- **Martin Walser** (*1927 Wasserburg am Bodensee)
 - *Tod eines Kritikers* (2002)
 - *Das dreizehnte Kapitel* (2012)
 - *Ein liebender Mann* (2009)

II. GENERACE – GENERACE ROKU 1968

- **Uwe Timm** (*1943 Hamburg)
 - **Na příkladu mého bratra** (2011, překlad Vlastimil Dominik: *Am Beispiel meines Bruders*, 2003)
- **Peter Schneider** (*1940 Lübeck)
 - *Die Lieben meiner Mutter* (2013)
- **Bernhard Schlink** (*1944 Bielefeld)
 - **Předčitač** (2002, překlad Tomáš Kafka: *Der Vorleser*, 1995, film 2008)
 - **Návrat** (2007, překlad Lucy Topol'ská: *Die Heimkehr*, 2006)
 - **Víkend** (2011, překlad Lucy Topol'ská: *Das Wochenende*, 2008)

II. GENERACE – GENERACE ROKU 1968

- **Wolfgang Hilbig** (*1940 NDR Meuselwitz-2007 Berlin)
 - **Provizorium** (2014, překlad: Petr Dvořáček: *Das Provisorium*, 2000)
- **Monika Maronová** (*1941 Berlín, 1951-1988 NDR)
 - **Posledné morény** (slovensky 2013, *Endmoränen*, 2002)
- **Christoph Hein** (*1944 NDR)
 - **Osídlenie** (slovensky 2006, *Landnahme*, 2004)

III. GENERACE – GENERACE ROKU 1990

- **Ingo Schulze** (*1962 Drážďany)
 - **Nové životy** (slovensky 2008, *Neue Leben*, 2005)
 - **Berlínské bolero** (2009, překlad: Tomáš Dimter; *Handy*, 2007)
 - **Adam a Evelyn** (2009, překlad: Tomáš Dimter; *Adam und Evelyn*, 2008)
- **Uwe Tellkamp** (*1964 Drážďany)
 - **Věž** (překládá Tomáš Dimter; *Der Turm*, 2008; film 2012)

III. GENERACE – GENERACE 1990

- **Wolfgang Herrndorf** (1965 Hamburg – 2013 Berlin)
 - **Písek** (2014, překlad: Michaela Škultéty; *Der Sand*, 2011)
 - **Čik** (2012, překlad: Michaela Škultéty; *Tschick*, 2010) road-movie pro všechny generace
- **Thomas Brussig** (*1964 Východní Berlín)
 - **Hrdinové jako my** (2000, překlad: Jana Zoubková; *Helden wie wir*, 1995; film 1999)
 - **Oslnění** (2008, překlad Jana Zoubková; *Wie es leuchtet*, 2004)
 - *To se nevidí ani v ruském filmu* (*Das gibts in keinem Russenfilm*, 2015)

GENERACE 1990

- **Katharina Hackerová** (*1967 Mannheim)
 - **Necitové** (2010, překlad: Lenka Housková; *Die Habenichste*, 2010)
- **Tanja Dückersová** (*1968 Západní Berlín)
 - **Zóna Berlín** (2004, překlad: Lenka Housková; *Spielzone*, 1999)
 - *Satelity* (*Himmelskörper*, 2003)
 - **Nejdelší den v roce** (2008, překlad: Lenka Housková; *Der längste Tag des Jahres*, 2006)

IV. GENERACE – GENERACE 2000

- ***Generace Golf***
- ***Generace dětí za železnou oponou***
- ***Dívčí zázrak***

GENERACE 2000 – GENERACE GOLF

- Generace narozená v sedmdesátých letech, která vyrostla v konzumní společnosti západního Německa; nemá materiální problémy, natož politické ambice; seberealizaci nalézá v životním stylu, který se vyznačuje konzumem, nadbytkem, nostalgií a touhou po zážitcích. // Tato generace chápe sebe samu jako ztělesnění životního stylu, který určuje hudba, reklama, svět médií a značkové oblečení. Mít dobré auto VW *Golf* je symbolem určité osobní kvality. // Nemá generační konflikty. Logicky se ptá, co by jí to přineslo vzbouřit se proti generaci rodičů. // Určit rozdíl mezi SPD a CSU se jí jeví být menším problémem než vybrat si mezi zelenou a modrou bundou značky Barbour (srov. Illies 2001:155).

GENERACE 2000

- ***Generace Golf***

- Předchůdce této generace **Christian Kracht** (*1966)
 - **Impérium** (2014, překlad: Tomáš Dimter; *Faserland*, 1995)
- **Florin Illies** (*1971)
 - *Generace Golf. Inspekce* (Generation Golf. Eine Inspektion, 2000)
- **Benjamin Lebert** (*1982)
 - **Crazy** (2000, překlad: Tomáš Dimter; *Crazy*, 1999)

GENERACE DĚTÍ ZA ŽELEZNOU OPONOU

- Autoři přibližují dětství a dospívání ve světě, který přestal existovat pádem Berlínské zdi.
 - Problémy všedního dne, touhy a pocity své generace i generační konflikty způsobené pádem režimu. // Neřeší otázky spojené s konzumem nadbytkem. // Dětství a dospívání pro ně často představuje nejhorší období života. Snaží se vymazat východoněmeckou minulost, která je příčinou pocitů méněcennosti („cejch občana druhé kategorie“ ve sjednoceném Německu). // Objevují se otázky vyrovnání se s minulostí (detabuizace 2SV) z pohledu východoněmeckého občana či otázka členství ve straně.

GENERACE DĚTÍ ŽELEZNOU OPONOU

- **Jana Hanselová (*1976)**
 - *Děti zóny (Zonenkinder, 2002)*
 - *Pozor zóna. Proč bychom my, východní Němci měli zůstat odlišní (Achtung Zone – Warum wir Ostdeutschen anders bleiben sollten, 2009)*
- **Clemens Meyer (*1977) – „kronikář Lipska“**
 - *Když jsme snili (Als wir träumten, 2008)*
 - *U kamene (Im Stein, 2013)*

DÍVČÍ ZÁZRAK

- **Julia Francová** (*1970 Berlin-Lichtenberg/ Východní Berlín)
 - **Polednice** (2008, překlad: Lucy Topl'ská; *Die Mittagsfrau*, 2007)
 - **Zády k sobě** (2012, překlad: Lucy Topl'ská; *Rücken an Rücken*, 2011)
- **Judith Hermannová** (*1970 Berlin-Tempelhof/Východní Berlín)
 - **Nic než přízraky** (2005, překlad: Petr Štědroň; *Nichts als Gespenster*, 2003)
 - **Alice** (2013, překlad: Tereza Semotamová; *Alice*, 2009)
- **Juli Zehová** (*1974 Bonn)
 - **Orli a andělé** (2004, překlad: Jana Zoubková; *Adler und Engel*, 2001)
 - **Hráčský instinkt** (2006, překlad: Jana Zoubková; *Spieltrieb*, 2004), film 2013

AUTOŘI NENĚMECKÉHO PŮVODU PÍŠÍCÍ NĚMECKY

- **Herta Müllerová** (*1953 Rumunsko – Banát, od 1987 Německo)
 - **Rozhoupaný dech** (2010, překlad: Radka Denemarková; *Atemschaukel*, 2009)
- **Milena Oda** (*1975 Hořice)
 - *Oslovujte mě sluho* (překládá Helena Dědičová, *Nennen Sie mich Diener*, 2011)
 - *Oslovujte mě cizince* (překládá Helena Dědičová, *Nennen Sie mich Ausländer*, 2013)
- **Maxim Biller** (*1960 Praha)
 - **Obyčejné lásky** (2010, překlad: Jana Zoubková; *Liebe heute*, 2007)
 - **Židovský blues** (2015, překlad: Jana Zoubková; *Der gebrauchte Jude*, 2009)

AUTOŘI NENĚMECKÉHO PŮVODU PÍŠÍCÍ NĚMECKY

- **Terézia Mora** (*1971 Sopron, Maďarsko)
 - **Den co den** (2015, překlad: Tomáš Dimter; *Alle Tage*, 2009)
 - *Příšera* (*Das Ungeheuer*, 2013)
- **Ilja Trojanow** (*1965 Sofie, Bulharsko)
 - **Sběratel světů** (2008, překlad: Renáta Tomanová; *Der Weltensammler*, 2006)
 - *Moc a odpor* (*Macht und Widerstand*, 2015)
- **Selim Özdogan** (*1971 Kolín n. Rýnem)
 - *Kovářova dcera* (*Die Tochter des Schmiedes*, 2005, film 2007 *Na druhé straně*)

TEMATICKÁ ROZMANITOST NĚMECKÉ PRÓZY PO ROCE 2000

- I. Historie
 - Historické události 20. století
 - Reflexe nejaktuálnějšího dění
- II. Osobní sféra
 - Partnerské a rodinné vztahy, různé podoby lásky (motiv krkavčí matky, partnerské víceúhelníky)
 - Dětství a mládí v NDR
 - Nemoci, umírání
- III. Jazyk a řeč (synonymum života, oslava krásy NJ...)

HISTORIE

- Detabuizace 2SV (historických událostí i rodinných příběhů)
 - **Julia Francová** *Polednice* (2008), překlad: Lucy Topířská
 - **Uwe Timm** *Na příkladu mého bratra* (2011), překlad: Vlastimil Domink
 - **Günter Grass** *Při loupání cibule* (2011), *Jako rak* (2011), překlad: Jiří Stromšík
 - **Anonyma** *Žena v Berlíně. Deníkové zápisky z období od 20. dubna do 22. června 1945* (2011), film 2008, překlad: Zlata Kufnerová
 - **Jörg Bernig** *Čas nikoho* (2005) překlad: Kudělková Jana
 - **Niklas Frank** *Moje německá matka* (2010) překlad: Vlastimil Dominik

HISTORIE & OSOBNÍ SFÉRA

- Rodinné romány mapující dějiny 20. století
 - **Eugen Ruge** *V čase ubývajícího světla* (2013), překlad: Kraslová Radvana
- 1968 a RAF
 - **Peter Schneider** *Vzpouř a blud. Můj '68* (Rebellion und Wahn. Mein '68)
 - **Frank Witzel** *Vynalezení Frakce Rudé armády maniodepresivním dospívajícím chlapcem v létě 1969* (Die Erfindung der Roten Armee durch einen manisch-depressiven Teenager im Sommer 1969, 2015)
 - **Bernard Schlink** *Víkend* (2011), překlad: Lucy Topol'ská
 - *Předčítač* (2002, německy 1995), překlad: Tomáš Kafka

HISTORIE & OSOBNÍ SFÉRA

- 1989
 - **Uwe Timm** Věž (překládá Tomáš Dimter)
 - **Ingo Schulze** *Adam a Evelyn* (2009), překlad: Tomáš Dimter OSOBNÍ SFÉRA
 - **Clemens Meyer** *Když jsme snili (Als wir träumten, 2006)*
 - **Wolfgang Hilbig** *Provizorium* (2011), překlad: Petr Dvořáček
 - **Thomas Brussig** *Oslnění* (2008), překlad: Jana Zoubková
 - *To se nevidí ani v ruském filmu (Das gibts in keinem Russenfilm, 2015)*
- Jana Hanselová

OSOBNÍ SFÉRA

- Partnerské vztahy
 - **Judith Hermannová** *Nic než přízraky* (2005), překlad: Petr Štědroň
 - **Maxim Biller** *Obyčejné lásky* (2008), překlad: Jana Zoubková
 - **Ingo Schulze** *Berlínské bolero* (2008), překlad Tomáš Dimter; *Nové životy* (slovensky 2008)
 - **Julie Zehová** *Pod vodou* (2008), překlad: Jana Zoubková
 - **Christoph Hein** *Willenbrock* (2003), překlad: Hanuš Karlach
 - **Katharina Hacker** *Necitové* (2010), překlad: Lenka Housková („mít či být“)
 - **Rafik Schami** *Temná strana lásky* (2012), překlad: Kateřina Klabanová („Romeo a Julie“)

OSOBNÍ SFÉRA

- Krkavčí matka (důsledek his. / pol. událostí)
 - **Peter Wawerzinek** *Krkavčí láska* (2012), překlad: Renáta Tomanová
 - **Julia Franck** *Polednice* (2008), *Zády k sobě* (2012), překlad: Lucy Topol'ská
- Dětství a mládí v NDR
 - **Angelika Klüssendorfová** *Holka* (2012), překlad Jitka Jílková; *April* (April, 2014)
- Nemoc & umírání
 - **Kathrin Schmidtová** *Neumřeš* (2012), překlad Renáta Tomanová, Iva Kratochvílová
- Biografické příběhy & cestování
 - **Daniel Kehlmann** *Vyměřování světa* (2007), překlad: Tomáš Dimter
 - **Ilja Trojanow** *Sběratel světů* (2008), překlad: Renáta Tomanová

OSOBNÍ SFÉRA & JAZYK A ŘEČ

Exkurs:

jazyk v literatuře (př. Pausewang) a v díle autorů migrantské literatury
(Moníková)

- **Terézia Mora** *Den co den* (2007), překlad: Tomáš Dimter
 - *Příšera* (*Das Ungeheuer*, 2013)
- **Zsuzsa Bánková** *Plavec* (2005), překlad: Marta Felkenová
- **Milena Oda** *Oslovujte mě sluho* (Nennen Sie mich Diener, 2011),
 - překládá Helena Dědičová
- **Günter Grass** *Slova Grimmů. Vyznání lásky* (*Grimms Wörter. Eine Liebeserklärung*, 2010)

NADEZDA.HEINRICHOVA@UHK.CZ

KATEDRA NĚMECKÉHO JAZYKA
A LITERATURY
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

